

Голас Рафзімы

№ 51 (1313)

СНЕЖАНЬ 1973 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 18-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ВАРТАСЦЬ НАШЫХ СПРАЎ

Са старым годам чалавек развітаецца, бы з жывой істотай. Мо таму, што год, калі ўжо пройдзеш яго да канца і азірнешся назад, зусім не ўспрымаецца як мера часу, а як жывое ўвасабленне людскіх дзеянняў і спраў. У ім застаюцца перажытыя намі трывогі і надзеі, роздум і мары, будні і святы, радасці нашы асабістыя, маленькія, і шчасце вялікай супольнасці — грамадства.

Менавіта сёлета найбольш яркая і глыбока праявілася галоўная тэндэнцыя сучаснасці — паварот ад «халоднай вайны» да разрадкі напружанасці, ад канфрантацыі да мірнага супрацоўніцтва. Адаючы належае вялікім і малым дзяржавам за іх уклад у барацьбу за захаванне і ўмацаванне міру, свет усведамляе, што першарадную ролю ў працэсе адараўлення міжнароднага клімату адыгралі Саветскі Саюз і краіны сацыялістычнай сям'янасці.

Снежанскі Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС адзначыў, што адзінства краін сацыялістычнай сям'янасці, іх узгоднены курс прынесьлі новай поспехі ў мірным наступе сусветнага сацыялізму.

«Мір — неацэнны здабытак, — сказаў у сваёй прамове на Сусветным кангрэсе міралюбівых сіл Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў. — Жыць, ведаючы, што нідзе не льецца кроў, быць упэўненым, што бомбы і снарады не пачнуць падаць заўтра на дах твайго дома, што дзеці змогуць вырасці, не зведаўшы трагедыі і пакут, перажытых старэйшымі пакаленнямі, — усё гэта найвялікшае шчасце».

Дзеля так неабходнага людзям зямлі простага чалавечага шчасця наша партыя з настойлівай паслядоўнасцю ажыццяўляе прынятую на сваім XXIV з'ездзе Праграму міру. Варта толькі прыгадаць маршруты візітаў добрай волі Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. Брэжнева, іншых кіраўнікоў Камуністычнай партыі і Саветскай дзяржавы — ФРГ, ЗША, Францыя, Індыя, Югаславія... Ці гэта не сведчанне таго, што наша **мірнае наступленне** разгарнулася на шырокім фронце? Гэтыя два словы не палохаюць людзей, наадварот, выклікаюць давер, падтрымку і прызнанне міралюбівых сіл планеты. Таму што саветская Праграма міру адпавядае не толькі інтарэсам нашага народа. Яе разумеюць і амерыканскія бізнесмены, і заходнегерманскія палітыкі, і індыйскія камуністы.

Стары год быў руплівым і гаспадарным. Рупнасць яго можна лаканічна выразіць у лічбах, якія гавораць аб дынаміцы развіцця народнай гаспа-

даркі, уздыме навукі, росце асветы, росквіце культуры. Успомніце толькі самае галоўнае. Наша індустрыя за 1973 год дала звыш плана вырабаў больш як на 7 мільярдаў рублёў. Гэта перш за ўсё адбілася на сацыяльным становішчы саветскіх людзей. Бадай, не трэба сыпаць лічбамі, каб даказаць рост матэрыяльнага дабрабыту нашых працоўных, — варта толькі паглядзець, у якіх кватэрах і дамах яны жывуць, што апранаюць, як адпачываюць.

Сёлета сабраны рэкордны ў гісторыі Саветскай дзяржавы ўраджай — 222,5 мільёна тон, або 13,6 мільярда пудоў збожжа. Такое запомніцца, як «лікбез». Некалі мы радаваліся, што навучыліся чытаць і пісаць, ліквідавалі непісьменнасць, сёння мы ганарымся, што навучыліся па-новаму гаспадарыць.

XXIV з'езд КПСС вызначыў галоўную задачу ў галіне эканомікі — павышэнне дабрабыту працоўных. Трэці, рашучы год дзевятай саветскай пяцігодкі паказаў, што зроблены істотны крок наперад у вырашэнні гэтай задачы.

Адзіным жыццём, адзінымі клопатамі з усёй краінай жыла і наша Беларусь. Сёлета на сцягу рэспублікі зазаяў ордэн «Дружбы народаў». Уручаючы яго, Старшыня Савета Міністраў СССР А. Касыгін сказаў такія словы: «Беларускі народ карыстаецца вялікай пагай сваіх братоў — народаў Саветскага Саюза... Беларускі народ паважаюць за мужнасць і працавітасць, за спакойную вытрымку, гарачы патрыятызм і вернасць камуністычным ідэалам».

Здабыткамі сёлета года наш народ яшчэ раз пацвердзіў, што дастойны гэтай браннай павагі. Хлебаробы рэспублікі ўнеслі важкі ўклад ва ўсеагульнае караван, сабраўшы ў сярэднім па 22 цэнтнеры збожжа з гектара. Працавітасць беларусаў адзначана зоркамі Герояў Сацыялістычнай Працы, якія закрасаваліся на грудзях працоўнікоў зямлі напярэдадні Новага года.

Мужнасць, працавітасць, спакойную вытрымку, гарачы патрыятызм — ці не гэтыя якасці свайго народа прадэманстравалі сціплы хлопец з Брэстчыны, цяпер вядомы ўсяму свету лётчык-касманаўт Пётр Клімуць?..

Як з добрым другам развітаем мы з 1973 годам, бо ён — жывое ўвасабленне нашых планаў і задум, нашых велічных спраў. Варта іх ацэніць год Новы, калі прыме эстафету ад старога. Ён, напэўна, будзе задаволены сваім папярэднікам. Атрымаўшы яго спадчыну, 1974 год будзе смела крочыць наперад — да новых здзяйсненняў.

КАНТАКТЫ, СУСТРЭЧЫ, СЯБРОЎСТВА

У НАШ ЧАС, калі адбываецца паварот ад «халоднай вайны» да разрадкі міжнароднай напружанасці, калі вырашаюцца многія міжнародныя праблемы ў імя ўмацавання міру на зямлі і наладжваецца шырокае супрацоўніцтва паміж краінамі і народамі ў галіне эканомікі, навукі і культуры, незвычайна ўзрастае роля грамадскіх арганізацый. У сваім выступленні на Сусветным кангрэсе міралюбівых сіл у Маскве Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў гаворыў: «Можна сказаць з упэўненасцю, што цяперашнія зрухі ў сусветнай абстаноўцы — гэта ў значнай меры плён дзейнасці грамадскіх сіл, вынік небывалай да гэтага часу актыўнасці народных мас, якія працягваюць вострую нецярпімасць да самавольства і агрэсіі, незгальнавольную волю да міру».

Натуральна, што толькі ва ўмовах міру могуць развівацца дружалюбныя кантакты і культурныя сувязі паміж грамадствамі розных краін.

З году ў год расшыраюцца і мацнеюць сувязі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, з грамадствамі многіх краін свету. Больш як трыста арганізацый сяброў Савецкага Саюза ў 65 краінах усіх пяці кантынентаў — такое кола сувязей Беларускай грамадскасці.

Шырока і ўрачыста прайшлі ў Польскай Народнай Рэспубліцы дні, прысвечаныя Беларускай ССР. І іх адкрыццё на шматтысячным мітынгу ў Беластоцкім вадводстве, дзе аднаму з польскіх прадпрыемстваў было прысвоена імя выдатнага беларускага дзеяча і палымянага рэвалюцыянера С. Прытыцкага, і ўрачысты фінал гэтых дзён у Варшаве, і велізарная цікавасць польскай

грамадскасці да выставак кніг, народнай творчасці і Беларускай графікі — усё гэта сведчанне мацнеючай савецка-польскай дружбы.

У хвалючую маніфестацыю савецка-балгарскага брацтва ператварыліся дні савецкай культуры ў Балгарыі, у якіх шырокі ўдзел прынялі беларускія пісьменнікі, дзеячы культуры і мастацтва.

У 1973 годзе зроблены новыя важныя крокі ў развіцці мірнага ўзаемавыгоднага супрацоўніцтва паміж СССР і ЗША. Гэтыя крокі з задавальненнем былі сустрэты сусветнай грамадскасцю. Новы імпульс атрымалі і савецка-амерыканскія культурныя сувязі. У гэтай атмасферы шырокі водгук сярод амерыканцаў знайшло адкрыццё летам гэтага года ў Араўпарку помніка беларускаму паэту Янку Купалу, падаранага беларускімі грамадскімі арганізацыямі. А ў гэты ж час тысячы і тысячы мінчан наведвалі выстаўку шэдэўраў сусветнага жывапісу з калекцыі амерыканскага прамыслоўца Хамера.

У Таварыства дружбы яшчэ да сярэдзіны года паступалі ўсхваляваныя водгукі аб выстаўцы Беларускай графікі ў шэрагу дэпартаменту Францыі, а ў гэты час ужо ішла падрыхтоўка да адпраўкі ў Італію вялікай выстаўкі

беларускага жывапісу. Яна экспанавалася ў лістападзе ў Рэджа-Калабрыя на поўдні Італіі.

Паспяхова развівалася супрацоўніцтва з грамадскімі арганізацыямі сацыялістычных краін, падтрымліваліся традыцыйныя кантакты з грамадствамі Канады, Аўстраліі, Новай Зеландыі, Англіі, Швецыі, Фінляндыі, Бельгіі, Індыі, Афганістана і многіх іншых краін свету.

Шырыцца кола замежных гарадоў, з якімі падтрымліваюцца пастаянныя сяброўскія сувязі. Да сувязей Мінска, якія ўжо ўсталяваліся і паспяхова развіваюцца з англійскім горадам Нанцінгемам, дадаліся кантакты з японскім горадам Сендай і індыйскім Бангалор.

Ужо цяпер можна сказаць і аб тых мерапрыемствах, якія намечаны на бліжэйшыя месяцы. Беларускай народнай ўмельцы пакажуць свае работы на Кубе. А дэлегацыя Таварыства дружбы рыхтуецца прыняць удзел у студзені 1974 года ў мерапрыемствах таварыства «Нагада — СССР», прысвечаных Савецкай Беларусі. Немалаважнай падзеяй у супрацоўніцтве паміж СССР і ФРГ будзе савецкая гандлёва-прамысловая выстаўка ў Дзюсельдорфе ў сакавіку будучага года, у якой прыме ўдзел Беларусь. Паказ дасягненняў Беларускай ССР у брацкай сям'і народаў Савецкай краіны дапаможа заходнегерманскай грамадскасці лепш пазнаёміцца з нашай рэспублікай.

Наперадзе новы, 1974 год, новыя сустрэчы, кантакты, новыя крокі ва ўмацаванні дружалюбных і культурных сувязей паміж Беларускай грамадскасцю і грамадствамі замежных краін.

Герадот ЧАРНУШЧАНКА, старшыня прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі.

Янка КУПАЛА

ЗІМОЙ У ЛЕСЕ

І лягла ж цішына
У бары за гарой, —
Каб дравінка адна
Хоць кінула сабой.
Снег пушаны залёг
На галінках сасон,
І чарнобель, і мох
Атуліў сабой ён.
Сокат птушак замёр,
Як бы поўнач была,

Адно свісне тапор
Ды зазвоне піла.
Гэта сілу сваю
Так прабуе мужык;
Рухнуў дуб на зямлю,
Як магуч і вялік...
Далей — глуш, цішына
У бары за гарой, —
Каб дравінка адна
Хоць кінула сабой.

Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ПАМФЛЕТ

дэтанту, або збліжэння народаў і адпужанасці, прападзі яна пропадам! Што маем рабіць мы ў цяперашніх абставінах? Ці, можа, хто з вас адкажа?

— Адправіць божую службу за Беларускай народнай бацькаўшчыне і ягоных змагароў на чужыне, — памкнуўся са сваёй парадай поп Кендыш, не ўцяміўшы падсці ў пытанні д-ра Шпунта. Поп ужо ўзяў быў крыж, каб узяць яго над галавой, а дзячок Страпок кінуўся раздзьмухаць кадзіла, але Шпунт баднуў айца Кендыша ў самае балючае месца:

— Божымі службамі БНР не ўваскрэсіш! Дый патрэбны твае малітвы таму народу як... гм-гм...—Шпунт прыкусіў язык на небяспечным павароце, які мог прывесці да сваркі. Каб улагодзіць айца, памякчэлым голасам дадаў: — Во скончым нараду, тады і памаліцца можна, і чарку пераку-

здзяйснення маіх, а значыць і народа, трызненняў. Назваў я яе «дактрынай аружнага змагання». Што галоўнае ў маёй тэорыі? Тамашнія беларусы (народ) маюць самі сябе зарганізаваць у полчышчы, узброіць іх і такім чынам стварыць беларускія збройныя сілы. Пры гэтым павінны быць улічаны

павінны рабіць? Слухайце ўважліва! Задача гэтых узброеных сілаў вельмі простая (прастата — асаблівасць маёй дактрыны!) — выйсці ў поле, заманіць туды камуністаў, камсамольцаў і членаў прафсаюзаў і даць ім бой. Я пакуль што не стаўлю канкрэтна: якое поле і дзе? Пакуль што — гэта толькі глыбокія тэарэтычныя разважанні. Але практычна поле для пабоішча знайсці не цяжка ў любой частцы Беларусі — нашай задуме спрыяе яе раўнінны ландшафт.

Мэта такога пабоішча — разграміць камуністаў, а недабітыя рэшткі рассяць на ўсе чатыры бакі. На вызваленым такім чынам беларускіх землях будзе дасягнута мая апошняя мэта — БНР.

Спытаеце, якая ж наша роля ў аружным змаганні? Вось жа слухайце і запамятайце, напісана чорным па беламу: «Гаворачы пра эміграцыю, мы поўнасьцяй сьведомы таго, што не эміграцыі, а народы на бацькаўшчыне будуць фармаваць сваю долю. Тым не менш, як паказала сітуацыя ў момэнт заканчэння першае сусветнае вайны і перабудовы Эўропы, голас эміграцыі ў будаванні дзяржаўнага жыцця панявольных народаў далёка не быў апошнім. Даволі прыгадаць»

[Заканчэнне на 6-й стар.]

THE Great October Socialist Revolution of 1917 which had shattered the bourgeois and landlord system opened for the peoples of Russian Empire a broad path to all-round progress, to the construction of socialist society, the justest one. Under the conditions of socialist system the Byelorussian people that has an age-long history has acquired statehood for the first time. The Byelorussian Soviet Socialist Republic, an equal among the equal 15 Soviet Republics, was created on 1 January 1919. It occupies an area of 207,600 square kilometres (about 80,000 square miles), its population is over 9.2 million people. The capital of the Byelorussian SSR, the city of Minsk, is a big industrial and cultural centre. Early in 1972 a millionth inhabitant was born in Minsk. The Byelorussian capital has become the eleventh city of the USSR with a population of over one million people.

Last year all peoples of our Motherland festively celebrated the 50th anniversary of the formation of the Union of Soviet Socialist Republics. The Byelorussian people was one of the first in our country that ardently favoured the unification of the Soviet Republics into a united state. Realizing the freely expressed will of the people of the Russian Soviet Federative Socialist Republic, the Soviet Ukraine, the Byelorussian SSR and the Trans-Caucasian Federation the First All-Russian Congress of Soviets on 30 December 1922 unanimously adopted the Declaration and the Treaty on the formation of the Union of Soviet Socialist Republics on the basis of Lenin's ideas.

The adherence of Byelorussia to the USSR firmly and unbreakably strengthened the Byelorussian people's sovereignty which is ensured now by the political, economic and military might of all the Soviet Union; it created most favourable conditions for rapid and comprehensive economic and cultural development of

the Republic and for full prosperity of the Byelorussian nation as a socialist one.

During the years of the Soviet system powerful modern industries, developed farming, advanced science and culture were created.

The heavy industry is the core of the Byelorussian economy. Industry, transport and capital construction account for nearly three fourths of the gross national product of the Byelorussian

Thanks to the self-sacrificing labour of the Byelorussian people and the fraternal assistance of all the Soviet people, under the leadership of the Communist Party of the Soviet Union, the economy, science and culture of Byelorussia during the short period were not only rehabilitated but also were raised to a new qualitative level. Speaking about the Byelorussian people's tremendous successes Comrade L. I. Brezhnev, General Secreta-

ring the Ninth Five-Year plan (1971—1975). Big qualitative and quantitative changes have occurred in the structure of national product and national income since the start of the current Five-Year Plan. The proportion of industry in the national income increased from 43.4 per cent in 1965 to 56.1 per cent last year. The technological equipment of labour has been substantially raised.

Large-scale capital construction of new plants, housing and

public increased by 28.5 per cent as compared with 1970. 21.4 metric centners were harvested from every hectare of sowing area.

This year crop capacity in the Republic as a whole was 22.2 metric centners per hectare or 5.1 per cent more than last year. The total harvesting of grain was raised for the year by over one million metric tons. All the necessary pre-requisites are now being created in the Republic to harvest not less than 6.7 million tons of grain in 1974 and to achieve average crop capacity of 25—26 centners per hectare.

Cattle-raising is a leading branch of farming in the Republic. It accounts for three fourths of all commodity output and 78 per cent of net revenue of collective farms and profits of state farms.

The rapid growth of production whose main purpose is high well-being of all the people makes it possible to allocate ever more funds for housing, improvement of cultural and service amenities for the population, further development of education and medical care. During the current Five-Year Plan wages were considerably increased for many categories of workers, the pension system was improved, scholarships for students were raised, new benefits were granted to mothers and working women.

Thus the programme of further raising of material well-being and cultural level of the Soviet people laid down by the 24th Congress of the Communist Party of the Soviet Union and the 27th Congress of the Communist Party of Byelorussia is being successfully fulfilled.

The Byelorussian people naturally regard their economic successes as a result of implementation of the social and economic decisions and of the Peace Programme adopted by the 24th Congress of the Communist Party of the Soviet Union.

THE BYELORUSSIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC

an SSR. In accordance with the plans of all-union division of labour Byelorussia produces a big part of powerful dump-trucks of the USSR, nearly half of the output of potassium fertilizers, 19 per cent of polyethylene, 13 per cent of man-made fibres, 17 per cent of tractors, 14 per cent of metal-cutting lathes and automation lines, 15 per cent of ball-bearings, 22 per cent of motorcycles and 9 per cent of television-sets. Thousands of enterprises located in all constituent republics and connected with one another by co-operation and specialization as a united economic body participate in the output of this production.

As compared to 1913 the gross volume of industrial production of Byelorussia increased 115 times. The average rate of industrial growth for 1951—1972 was over 12 per cent. One should take into account the fact that the economic development of the Republic twice — after World War I and the foreign intervention of 1918—1920 as well as after the liberation of Byelorussia from the Hitlerite invaders in 1944 — started almost from a zero level.

ry of the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union, said: «Relying upon the fraternal assistance of all the Soviet Republics the working people of Byelorussia accomplished a great labour feat which is as important as that made during the Great Patriotic War. For a short period they not only healed the deep wounds of the war and raised their economy from the ruins but also achieved new prosperity of the Republic's economy and cultures.

Priority is given in the Republic to the industries which determine accelerated scientific and technological progress in the whole economy — electrical energy, chemical and petrochemical industries, engineering, radio electronics and instrument-making. Over one thousand articles of various machinery including heavy-duty dump-trucks, tractors, metal-cutting lathes and computers, equipment, instruments and other production made in the Byelorussian SSR go to the world market, they are purchased by over 80 countries of the world.

The Republic's industry develops particularly dynamically du-

cultural and service amenities is under way in the Republic. During the last 15 years a new works or a big production shop was put into effect in the Republic on the average every month. During the first two years of the current Five-Year Plan the funds allocated to capital construction were equal to those spent for this purpose during the first fifteen post-war years.

The Communist Party and the Soviet Government pay much attention to the agricultural development and to the further strengthening of material and technological basis of collective and state farms. During the years of the previous Five-Year Plan 1.4 billion roubles were appropriated by the State for these purposes. The capital investments in farming including those made by collective farms during the Eighth Five-Year Plan were equal to the volume of all capital investments in this sphere of economy for the previous 15 years.

The farmers of Byelorussia have worked hard and fruitfully for the first three years of the current Five-Year Plan. In 1971 the grain harvest in the Repu-

AMONG THE BEST IN THE COUNTRY

The outgoing year 1973 has been momentous to the teacher and student bodies of the Minsk State Pedagogical Institute of Foreign Languages; this memorable year the Institute has marked its 25th foundation anniversary.

Twenty-five years is, in general, a short period in the existence of an educational institution and may as well be regarded as the making of it. Youth is known to have advantages of its own, and in keeping with this concept, our Institute is well equipped with up-to-date language laboratory facilities. The teaching staff is comparatively young yet full of enthusiasm and selfless in work to have made our Institute one of the best in the country.

Further improvement of the technology of education with a view to graduating highly skilled specialist is a task of great importance posed by life. The foreign language teacher of today shall have a thorough knowledge of the foreign language he teaches (our students study two foreign languages) and of methods of instruction.

Instruction in languages employs a tutorial system, and of paramount importance therefore is the use of visual aids and other laboratory facilities. Television, as used at our Institute, is a significant facility in both language teaching and independent work of the stu-

dents. Language contacts of our students with foreign tourists in interpretation are conducive to the development of their speech habits.

Not only classes or pedagogical practice that our students have at school help train them to organize educative work; to this also contribute «I give my heart to children» Club, Young Pioneer Leader School and participation of our students in the work of various clubs and societies at schools. The Social Activities Department has, among other departments, been popular among the students for a period of many years. This department enrolls many students and provides training in choral and solo singing, dancing,

drama, photography, which, no doubt, will help the teacher to arrange the leisure time of his pupils and influence their aesthetic education.

An increase in the number of graduates, constant perfection of training and a number of other measures in respect to enrolment (extra-mural preparatory courses, the School of Young Linguist intended for the pupils of V-X forms) have made profession of the teacher more popular among all strata of the population. Higher requirements of the competitive examinations as well as social composition of the applicants testify to the popularity of the profession trained at the Institute.

Tangible results have been achieved by the teachers in the period under review. The country has highly acknowledged the successes scored by the Institute. The Institute has been awarded a diploma by the BSSR Supreme Soviet and so have been a number of its teachers and workers. Our Institute is seeing the year of 1974 in its heyday and will do all the better to realize the tasks it has set itself.

LYUDMILA SOUKHAREVA, Honoured Worker of the Higher School of the Byelorussian SSR, Dean of the German Faculty, Minsk State Pedagogical Institute of Foreign Languages.

Winter day.

Photo by K. YAKUBOVICH.

3 НОВЫМ
ГОДАМ!

ШЧОДРАСЦЬ РОДНАЙ ЗЯМЛІ

Мякка ісці Новаму году па нашых палях, якія так шчодро сёлета засыпаны снегам. Радасна і мне думаць пра калгасныя палі, на якіх людзі вырастлі багаты ўраджай. Я разам з мамі сябрамі-пісьменнікамі ездзіў па гэтых палях, сустракаўся з мужчынамі, жанчынамі, моладзю. Трэба сказаць, што апошнія гады вельмі змянілі нашы вёскі, у іх іншы выгляд. Новыя жыллагадоўчыя комплексы — гэта індустрыяльная вытворчасць, механізацыя, аўтаматыка, чысціня, культура.

Не пазнаю я і сваю Бягомльшчыну, дзе прайшло маё маленства. Зніклі неўрадлівыя камяністыя палі, шумяць на прыбранай і дагледжанай зямлі 30—40-цэнтнеравыя ўраджай. Кіраўніку маіх землякоў Ульяне Крышталевіч прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. У спісе Герояў і званняў Ефрасіня Дрозд з Кіраўскага раёна, дзе я перад вайной настаўнічаў.

Быў я мінулай восенню і ў Сібіры, у Краснаярскім краі. Любаваўся Саянскімі гарамі, велічым Енісеем, магутнай Краснаярскай ГЭС. Наведаў святыню для нас мясціны: Шушанскае, Мінусінск, дзе некалі адбываў ссылку Уладзімір Ільіч Ленін. Пазнаёміўся і там у Сібіры з чудаўнымі людзьмі. Гордасць перапаўняе сэрца за нашу вялікую краіну, за шчодрасць роднай зямлі.

У 1974 годзе Беларусь будзе ўрачыста святка-

ваць трыццатую гадавіну вызвалення ад фашысцкіх захопнікаў. Мы запрасім на свята шмат гасцей, бо нашу зямлю вызвалілі сыны і дочки ўсіх народаў Савецкага Саюза. З трыцяткім хваляваннем мы ўскладзем вянок і кветкі да помнікаў героям, на брацкія магілы, якіх так многа на нашай гераічнай зямлі. Але перад гэтым будзе яшчэ вясна, і на палі выйдучы тысячы трактароў.

Мы, пісьменнікі, у нечым трохі падобныя да хлебарабаў. І мы ўзорваем, даследуем пласты народнага жыцця, сеём словы праўды і чалавечнасці. І мы рады свайму ўраджаю: кнігам, якія прызнае народ і далучыць да свайго духоўнага скарбу.

Я пасылаю свае навагоднія прывітанні сваім таварышам у розныя рэспублікі нашага Саюза. Я пасылаю віншаванні сваім сябрам у розныя краіны, якія я наведаў за апошнія гады: у Польшчу і Балгарыю, Чэхаславакію і Англію. Я віншую і маіх добрых канадскіх сяброў з Таронта, успамінаючы смачныя аладкі з кляновым сокам, якімі яны мяне частавалі.

Хай будзе Новы, 1974 год, мірны, радасны і сонечны!

Пімен ПАНЧАНКА,
пісьменнік.

1973 ГОД адыходзіць у мінулае. І сёння, аглядаючыся назад, мы ўспамінаем гэты год для таго, каб ацаніць галоўныя падзеі і клопаты яго. Успамінаем з думкай аб дні заўтрашнім.

...IX з'езд мастакоў Беларусі. З'езд, які падвёў вынікі пяцігоддзя, што мінула пасля VIII з'езда. І гэта была не простая фармальнасць. Жаданне ўсвядоміць здзейсненае, вызначыць яго месца і значэнне ў агульным ходзе развіцця беларускага савецкага выяўленчага мастацтва — патрэбнасць кожнага мастака і крытыка, неабходная ўмова для далейшага руху наперад.

Безумоўна, IX з'езд мастакоў яшчэ адыграе сваю ролю ў развіцці нашага мастацтва, а вялікая творчая размова, якая

коў у У. І. Леніна ў Горках, 1922 год», В. Шаранговіч — у серыі літаграфій да паэмы У. Маякоўскага «У. І. Ленін», П. Белавусаў — у скульптурным партрэце Ільіча.

Дыстанцыя часу, якая аддзяляе нас ад падзей 30-гадовай даўнасці, прымушае больш востра ўглядацца ў сённяшні дзень. Зноў і зноў вяртаюць нас мастакі да старонак мінулага — да суровых дзён Вялікай Айчыннай, памяць аб якіх жыве і ў тых, хто быў сведкай велічных падзей, і тых, хто нарадзіўся ў дні міру.

Яна, гэтая памяць, — у палотнах «Віцебскія вароты» М. Савіцкага, «Партызанскае вяселле» М. Данцыга, «Салдаткі» М. Залознага, у гравюрах «Падполле Мінска» Л. Асецкага, у афортах В. Дурчына аб

кая выстаўка «Беларусь сацыялістычная», якая ў нейкай ступені падсумуе вынікі адыходзячага года і на якой будуць прадстаўлены новыя творы.

У Гродна, Магілёве, Гомелі і Брэсце ўжо прайшлі абласныя выстаўкі «Беларусь сацыялістычная», лепшыя работы якіх знойдуць сваё месца ў экспазіцыі Палаца мастацтва.

1973 год быў у многіх адносінах значным для нашых мастакоў. Велізарны поспех выпала на долю выстаўкі беларускай графікі ў Францыі. У ліпені 1973 года выстаўка беларускай графікі, у якой прынялі ўдзел 67 мастакоў, з поспехам прайшла і ў Польшчы. Цяпер яна экспануецца ў Балгарыі. Больш як 40 твораў жывапісу зараз прадстаўляюць нашых мастакоў у Італіі.

ВЕРНІСАЖ-73

адбылася на ім, вызначыць выразнае мноства праблем. З'езд пацвердзіў важнае і відовачнае палажэнне: памятаючы аб мінулым, нашы мастакі думаюць аб будучым, падводзячы вынікі, яны складаюць новыя творчыя планы.

У час работы з'езда ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР экспанавалася выстаўка «Ад з'езда да з'езда», на якой 186 мастакоў прадставілі звыш 300 твораў жывапісу, графікі, скульптуры, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Разнастайныя па форме, своеасаблівыя па мастацкіх прыёмах, сродках, прынцыпах і, натуральна, вартасці, работы ўдзельнікаў выстаўкі мелі агульныя рысы, народжаныя гераічнай гісторыяй беларускага народа, яго самаадданай працы, прыгажосцю прыроды нашага краю.

Ленін і рэвалюцыя, Ленін і народ — гэтую шматгранную тэму па-рознаму вырашылі Л. Асядоўскі ў карціне «25-е, першы дзень», Я. Зайцаў у палатне «Рэквіем. Клятва правадыра», К. Касмачоў у рабоце «Раніца новай Расіі», У. Стэльмашонак у карціне «А. Чарвя-

Брэсцкай крэпасці, у скульптурах «Партызанская сям'я» Л. Гумілеўскага і «Партызаны» С. Селіханава.

Час марудна сцірае рубцы вайны. Час толькі прыглыбуць боль страт. Калісьці пультуючы і востры, за далеччу гадоў ён стаў ціхі і светлы. У гэтым логіка жыцця — мірны плуг зворвае поле бою. І таму побач з героямі Айчыннай вайны на мастацкіх палотнах паўстае і наш сучаснік.

Карціны «Хлебарабы» М. Назарэнкі, «Сталеліцейшчыкі Мінскага трактарнага зводу» А. Сямілетова, «Раніца. Іней, В. Сумарава, «Скрыпачка» Л. Шчэмелева, графічныя лісты А. Лось, А. Паслядовіч, В. Пашчасцева, М. Рыжыкава, Н. Паплавскага адлюстроўваюць наш сённяшні дзень.

Такая была гэта выстаўка, вялікая і разнастайная. Такія тэмы хвалююць беларускіх мастакоў.

Значнай падзеяй у культурным жыцці рэспублікі з'явілася сёлета адкрыццё ў сталіцы Беларусі Палаца мастацтваў Саюза мастакоў БССР.

У студзені ў палацы адкрыецца рэспубліканская мастац-

Беларускія аматары выяўленчага мастацтва ў гэтым годзе мелі магчымасць пазнаёміцца з персанальнымі выстаўкамі твораў мастакоў П. Раманоўскага, Ю. Пучынскага, А. Ткачэнкі, У. Белавусава, народнага мастака БССР А. Глебава і А. Мазалева і іншымі. Дзесяці перасоўных выставак былі арганізаваны ў абласных цэнтрах Беларусі, у калгасах і саўгасах, у палацах культуры і школах, на заводах.

Сёлета беларускія мастакі шчыра віталі сваіх калег з прысваеннем ганаровых званняў, якімі была адзначана іх плённая творчая праца. Народным мастаком СССР стаў Заір Азгур, а Маю Данцыгу, Арлену Кашкурэвічу і Уладзіміру Белавусаву было прысвоена званне заслужаных дзеячаў мастацтваў БССР. Міхаіл Савіцкі атрымаў Дзяржаўную прэмію СССР за 1973 год. Акрамя таго, ён быў выбран членам-карэспандэнтам Акадэміі мастацтваў СССР.

Так што беларускім мастакам ёсць чым ганарыцца, успамінаючы адыходзячы 1973 год.

Барыс КРЭПАК,
мастацтвазнаўца.

Д-Р ШПУНТ НА ЧАМАДАНЕ

[Заканчэнне.

Пачатак на 4-й стар.]

што першым прэзідэнтам вольнай і незалежнай Польшчы быў палітычны эмігрант славеты музыка Ігнат Падарэўскі, а першым прэзідэнтам Чэхаславацкай рэспублікі — таксама палітычны эмігрант Тамаш Масарык...»

Я хоць не музыка і не раўня Масарыку, але таксама не лямкам шыты. І тытул доктарскі, як у Вінцука Жук-Грышкевіча. Толькі што прозвішча не дваіное, дык гэта можна хутка правіць. Вінцук ужо такі нягелы, што пакуль даецца да Беларусі, усе косці расстрасе, а я ў самым веку, каб на прэзідэнта. І здароўе — адпаведнае вымогам прэзідэнцкай асобы. Магу яшчэ глынуць...

— Дык пакаваць чамаданы, ці што? — Забэраў без пяці мінут літаратар Кастусь Акула. Але д-р Шпунт глянуў на яго з дакорам.

— Мей павагу да тэарэтыкаў і не раіся наперад!... Я яшчэ не скончыў выкладаць «дактарыну акружнага змагання», а ты ўжо за чамаданы. У апошні час у мяне выявіліся разыходжанні з законам гісторыі. Выходзіць, што я сам па сабе, а гісторыя сама па сабе. Але не будзь я Шпунтам, калі не абрытаю гісторыю! Я, а не хто-небудзь іншы, адкрыў закон, паводле якога павінны паступаць усе вызвольныя рухі! Толькі мой закон дасць магчымасць беларускаму вызвольнаму руху дасягнуць свае канчатковыя мэты. Я назваў яго «законам катаклізмаў». Іншымі словамі, мяне запрасяць у прэзідэнцкае

крэсла, калі на Беларусі адбудзецца нейкі гвалтоўны знішчальны пераварот. Тэарэтычная фармулёўка такога перавароту: «Адны хворыя арганізаванага жыцця заступаюцца іншымі хворымі». Адзін з такіх катаклізмаў — вайна. Гэта дасць нам магчымасць...

— Чакай Пятра — будзеш сяр эсці! — зноў не стрываў скарлівы Акула. — Спадзяваліся, што амерыканцы падвядуць нашы чамаданы, а цяпер, відаць, на сваіх плячах прыдзецца перці. Чыталі сёлетнюю пракламацыю прэзідэнта Злучаных Штатаў, выпущаную з нагоды «тыдня паняволеных народаў»? Пятнаццаць год кангрэс дэклараваў нам актыўную падтрымку «аж да поўнага вызвалення паняволеных народаў». А ў сёлетняй пракламацыі нават слова «камунізм» няма! А што напісана? Вось паслухайце: «Мы, як нацыя, не намагаемся накідаць іншым народам сваіх поглядаў і перакананняў... Што гэта, калі не капітуляцыя перад маскоўскім мірным наступленнем? Вось нам навука: пры наступных выбарах прэзідэнта свядомыя беларусы будуць разумнейшыя!...

Драматычнае прадстаўленне Кастуса Акулы было нечаканна перапынена інтэрмедіяй. Віноўнікам таму быў пазт Самасейка. Ён ніколі не бачыў, што адбываецца вакол, бо нястомна кльпаў на сваім кульгавым пегасе, куды вочы нясуць. Цяпер яго вольныя думкі былі заняты пошукамі строф да паэмы, якая б уславіла вы-

звольны рух і ўзвялічыла яго «perpetuum mobile». Калі Акула дайшоў па сваёй змагарнай дарозе да самага перавала, раптам Самасейка вазьмі ды выпалі вершы, якія прыйшлі да галавы:

...О сьбра мой,

Мне слушаць збрідзела

твае начныя слевы. — Гэта каму збрідзела? — затросся Акула, а па зале прабег лёгкі шумок.

— Ласкава прашу прабачэння! — збянтэжыўся Самасейка. — Натхненне нашло, дык неяк само вырвалася.

— Не, гэта ты мяне хочаш зняславіць! — Акула ўжо закасаваў рукавы. — Я табе зараз задам навучку...

— Ды адкасніся ты, дзярлівая птушка! — узмаліўся Самасейка. — Каб закацілася тваё закрываўленае сонца!...

Толькі ўздзеянне д-ра Шпунта з пазіцыі сілы разняло бойкіх і годных адзін аднаго літаратараў. Але ў такой завірусе д-р Шпунт паразгубляў старонкі свайго «рэферату» і цяпер не мог прадоўжыць выкладанне асноўных прынцыпаў «дактрыны». Гэтую сітуацыю скарэйшаў Сяргей Гутырчык, «камандзер задзіночання беларуска-амерыканскіх ветэранаў у Нью-Джэрзі».

— Галубы сёння ў модзе ў Амерыцы! — прашалялявіў бяззубым ротам «ветэран». — Камунікацыя замест канфрантацыі! Але ішчэ і каршунам не ўсе пёры ў хвасце выскублі. У нас ёсць надзейныя прычэпкі ў асобе Боба Джонса, таго, што ў арганізацыі «Амерыканцы за

вызваленне паняволеных народаў». З такімі людзьмі ў нас поўны кантакт. Але, як кажуць, на бога спадзявайся, а з чортам знайся. Каб не даць маху, мы на ўсялякі выпадак знайшлі новых сяброў. На маю думку, дык больш надзейных. Наша ветэранскае задзіночанне падтрымлівае сталую сувязь з міністэрствам абароны Ізраіля ў Тэль-Авіве. Абменьваемся інфармацыяй: мы ім пра БНР, яны нам пра вэлікі Ізраіль. Нядаўна выказалі маральную падтрымку Мошэ Даяну з поваду вялікіх страт Ізраіля ў апошняй вайне... У нас поўнае супадзенне поглядаў. Так што калі рабіць стаўку на вайну, то лепш мець дачыненне з людзьмі рашучымі... А наконт поля, то памятаецца мне, што бліз Калдычова ёсць зручная палыначка. Там мы прыкончылі не аднаго камуніста...

— Ну, годзе самадзейнасці — д-р Шпунт ужо сабраў паперкі і тузануў за паводы сваю кабылку «Пагоню». — Расквохталіся, што за імі і слова не ўставіш... Зарубіце сабе на ілбе: і мы, і Тэль-Авіў сядзім на адным хлебце...

Вайна ў маёй дактрыне — толькі адзін з трох катаклізмаў. Яна стварыла найбольш спрыяльныя ўмовы для рэалізацыі маіх амбіцый. Але папярök нашага змагарнага шляху ўстала камунікацыя... Час ламае нават самых цвёрдых людзей і мяняе іх перакананні. Але не мяне — дудкі! Я не адступлюся ад сваёй дактрыны. Калі не вайна, дык голад. Паказалася такая магчымасць летась, калі ў Саветах быў недарод. Але гэтая магчымасць так і не адбылася. Чама, вы самі добра ведаеце. Ну, а сёлета разлічваць на го-

лад як на катаклізм не прыдзецца — у Расіі рэкордны ўраджай!

— Значыць, і нам хэндэ хох перад мірным наступленнем?! заенчыў Акула, ды так пранізіла, што Самасейка ледзь не выкуліўся з пазычнага сядла.

— Супакойцеся, спадары і джэнтльмены, кажу вам, — мяне нішто не зломіць. Ёсць трэцяя, і апошняя, магчымасць, на якую можа лічыць беларускі вызвольны рух — па-вод-ка! Паводка як катаклізм, што прывядзе да іншых хворым арганізаванага жыцця. Паводка зробіць тое ж, што зрабілі б голад ці вайна. Дзяды прадакаюць сёлета снежную зіму на Беларусі. Зыходзячы з такога прагнозу, мы павінны перабудаваць нашу стратэгію. А менавіта:

- а) Прывесці ў баявы стан нашы ветэранскія сілы;
- б) Узмоцніць сувязь з Тэль-Авівам;
- в) Трымаць напачатку чамаданы;
- г) У бадзёрым настроі чакаць крыгаходу;
- д) Нашаму кабінетнаму пазту Самасейку закончыць да вясны паэму.

У каго маюцца прапазіцыі? — Памолімся за беларускі народ, хай бог пашле яму снежную зіму! — узняў рукі поп Кендыш, а дзяхок Стралок кінуўся да казіла.

Д-р Шпунт хацеў ужо ўласці на калені, але пазт Самасейка зноў уз'ехаў на рыфму. І замест агульнага «госпадзі, памілуй» у прычыхлай зале ненаaturalна голасна рэздалося адзінока-пісклявае:

А ты, чарвяк, і не шукай пад плотам Нары да светлазорных дум...

СЦЭНА — УВЕСЬ СВЕТ

Высокае майстэрства беларускіх выканаўцаў добра ведаюць глядачы многіх краін свету. Праз Сенегал і Карэю, Францыю і Аўстрыю, Польшчу і Чэхаславакію праляглі сёлета гастрольныя маршруты нашых артыстаў. І не толькі прафесіяналам апалядзіваюць зарубешныя глядачы, выклікаюць захапленне і выступленні самадзейных артыстаў. Пра беларускіх выканаўцаў, для якіх сцэна—увесь свет, расказвае сённяшня падборка.

МІНСК — ПАРЫЖ

На канцэрт трапіць было немагчыма, дзесяткі глядачоў стаялі ля ўваходу, чакаючы «лішняга» білетка. Першае выступленне ў Мінску пасля вяртання з гастрольнай паездкі па Францыі даваў ансамбль песні і танца Беларускай ваеннай акругі.

У час гастролей ансамбля ў Францыі газета «Уэст Франс» пісала: «Больш за тысячу чалавек прыйшлі ў кінатэатр «Банапарт» на канцэрт ансамбля песні і танца Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі пад кіраўніцтвам народнага артыста Узбекскай ССР падпалкоўніка В. Смыслова. Гэты ансамбль пакуль не вядома шырокаму колу глядачоў, але па ўзроўню майстэрства ён не ўступае ваенным калектывам, якія пабывалі ў Францыі раней».

Праз некалькі дзён пасля канцэрта ансамбля ў Мінску я сустрэлася з Віктарам Смысловым, мастацкім кіраўніком калектыву. Была нядзеля, але на сцэне ішла рэпетыцыя.

У пакоі Акруговага дома афіцэраў, дзе мы размаўлялі з Віктарам Смысловым, на ўсю сцяну карта, скрэсленая чырвонымі лініямі — шляхамі-дарогамі калектыву.

36 гадоў назад адбылося яго першае выступленне. У рэпертуары маладога ансамбля былі рускія рэвалюцыйныя і народныя песні, танцы народаў СССР.

У час Вялікай Айчыннай вайны калектыву знаходзіўся на Заходнім фронце. Пасля заканчэння вайны парадзелы састаў армейскіх артыстаў папоўніўся маладымі салістамі, танцорамі і музыкантамі. Таленавітыя хлопцы прыходзілі ў ансамбль з армейскай мастацкай самадзейнасці. Так прыйшоў да іх Іван Рудэнка, будучы саліст ансамбля.

Яшчэ ўсё ў пакоі кіраўніка калектыву нагадвае аб нядаўнім падарожжы: на сталі афішы

выступленняў у Францыі, альбом фатаграфій. Адзін з фотаздымкаў зроблены ў час сустрэчы са слухачамі ваеннага вучылішча Сен-Сір у горадзе Кэзткідан. Віктар Іванавіч расказаў аб гэтым канцэрце:

— Першым нумарам праграмы мы выконвалі гімн Францыі «Марсельезу», спявалі яе на французскай мове пад акампанемент баянаў, домр, балалаек... Гэта было прыемнай нечаканасцю для глядачоў. Потым гучалі рэвалюцыйная «Паходная песня» і песня Парыжскай Камуны «Час цвіцення вішань». Усе, хто быў на канцэрце, усталі і спявалі разам з хорам. Цёпла прымалі слухачы песні «Белая Русь», «Калі б каменні маглі гаварыць».

— Аднойчы пасля канцэрта, — працягваў Віктар Іванавіч, — за кулісы прыйшлі некалькі чалавек з кветкамі. На вачах у іх былі слёзы. Іх Радзімай таксама была Расія, Украіна, Беларусь. Сустрэча на канцэрце з роднай песняй зноў нагадала пра далёкую і заўсёды блізкую Бацькаўшчыну. Пры развітанні яны прасілі пакланіцца роднай зямлі.

Два тыдні працягваліся гастролі ансамбля ў Францыі. Майстэрству беларускіх артыстаў апалядзіравалі жыхары Парыжа, Ліля, Рубэ, Манпелье, Тулузы, Французы, якія сустракалі на вуліцах салдат і афіцэраў у форме «арме савецкі», прывітальна ўсміхаліся, дарылі на памяць значкі. У горадзе Рэн прадавец ласункаў узяўся частаваць хлопцаў цукеркамі і пячэннем. А старая жанчына, якая прадавала сувеніры, гаварыла, што яна памятае вайну і Сталінград.

Такія сустрэчы адбываліся ў кожным горадзе, дзе выступалі артысты. Іх пазнавалі на вуліцах, віталі, распывалі аб Беларусі. Патрабавальныя французскія глядачы апалядзіравалі армейскім спевакам і танцорам. Шчырая беларуская песня заваявала іх сэрцы.

Т. АНТОНАВА.

ПЕРАМОГА Ў МІЛАНЕ

Штогод у першай палове кастрычніка ў Генуі праводзіцца міжнародны конкурс скрыпачоў імя Паганіні. Пяць разоў удзельнічалі маладыя выканаўцы з СССР у італьянскім конкурсе і ўсе пяць разоў станавіліся пераможцамі.

Сёлета ў дваццатым, юбілейным конкурсе прынялі ўдзел прадстаўнікі 20 краін свету. Узначальваў журы прэзідэнт конкурсу, кампазітар Луджы Картэза. Яго твор «Капрычо» быў абавязковым для выканання на другім туры.

...Пасля першага фінальнага праслухоўвання мясцовыя газеты пісалі, што можна ўпэўнена назваць імя пераможцы — гэта, бясспрэчна, Аляксандр Крамарэў, канцэртмайстар Мінскага камернага аркестра!

Шмат нервовага і валявога напружання вымагае кожнае выступленне на такім складаным і спецыфічным спаборніцтве. На першым праслухоўванні выканаўцы не маюць права выбіраць творы, ім прапануецца абавязковая праграма. Адбываецца праслухоўванне ў невяліч-

кай зале ў прысутнасці адных толькі членаў журы.

Спецыфічна арганізаваны і трэці тур — ён дзяліўся на два праслухоўванні. На першым з іх прэзідэнт на лаўрэаткае званне павінен быў выканаць канцэрт або вялікую віртуозную па тэхніцы п'есу ў суправаджэнні фартэпіяна, на другім — сыграць Канцэрт рэ мажор Паганіні з аркестрам. Беларускаму скрыпачу Аляксандру Крамарэву паспяхова пераадолеў усе цяжкасці выпрабаванняў.

Закрыццё міжнароднага конкурсу скрыпачоў імя Паганіні адбылося ў будынку гарадскога муніцыпалітэта Генуі. У той вечар была хвіліна, якая асабліва ўсхвалявала маладога музыканта: з сейфа, зробленага са шкла, дасталі скрыпку, якую трымалі ў руках два геніі — Джузэпе Гварнеры і Нікола Паганіні.

— Мне вельмі радасна, — сказаў Аляксандр Крамарэў, — што на такім адказным спаборніцтве я здолеў яшчэ раз прадэманстраваць дасягненне савецкай скрыпачняй школы. Асабіста для мяне незабыўнымі застануцца гадзіны, калі я дакранаўся да струн унікальнага гістарычнага інструмента.

В. ЗЯЛЕНІН.

ЮГАСЛАЎСКІЯ КВЕТКІ

Гэта радасная вестка прыйшла на Брэсцкі электрамеханічны напярэдадні новага, 1973 года — заводскі народны ансамбль песні і танца «Брэстчанка» едзе ў Югаславію!

Было здзіўленне: чаму менавіта «Брэстчанка»? Есць жа і больш вопытныя самадзейныя калектывы, а ансамбль толькі два гады, як удасноены ганаровага звання народны.

Было хваляванне: ці змогуць рабочы Аляксандр Каласей, кантралёр АТК Людміла Мжэнь, аператар Ірына Навадзева, інжынер Валеры Лабудзька, майстар Мсціслаў Панасюк, гравіроўшчык Аляксандр Ціхановіч, мантажніца Яўгенія Галадзько і іх таварышы па ансамбллі ў годзю належным чынам прадставіць за мяжамі краіны савецкае самадзейнае мастацтва?

Але больш за ўсё было радасці: значыць, прынеслі плён шматлікія рэпетыцыі, на якія так нялёгка было збірацца пасля працоўнай змены, адкладваючы да «лепшых часоў» і сустрэчы з сябрамі, і новы кінафільм, і прэм'еру ў тэатры. Значыць, не памыліўся мастацкі кіраўнік ансамбля Сяргей Любчук, які пасля заканчэння Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі пайшоў не ў прафесійны калектыв, а ў заводскую самадзейнасць.

Было вырашана, што ў Югаславію паедуць 45 лепшых спевакоў і танцораў. Рэпэціравалі кожны дзень. Прыдзірліва адбіралі нумары. Адно аддзяленне, як звычайна, нацыянальнае — з беларускіх песень і танцаў.

Нарэшце, запакаваныя касцюмы артыстаў і рэквізіт. З імі асаблівага клопату не было. На касцюмы для заводскага ансамбля прадпрыемства грошай не шкадуе: за апошнія 5 год на гэтыя мэты заўком выдзеліў больш за 25 тысяч рублёў.

Першы канцэрт павінен быў адбыцца ў Лоз-

ніцы, сталіцы Сербіі. І без таго немалое хваляванне ўзмацілася, калі самадзейныя артысты ўбачылі вялікія афішы, расклееныя па горадзе, якія абвешчвалі аб маючым адбыцца выступленні «Брэстчанкі». Але дружыны воплескі глядачоў пасля першага нумара вярнулі ўпэўненасць у свае сілы. Канцэрт прайшоў з вялікім поспехам. І хоць была зіма, артыстам паднеслі вялікія букеты кветак. Толькі пазней даведаліся, што кветкі прывезлі з Бялграда, за 300 кіламетраў.

Апладысменты і кветкі суправаджалі спевакоў і танцораў з Брэста на працягу ўсёй дзесяцідзённай гастрольнай паездкі. 10 дзён — 10 канцэртаў у Лозніцы, Пелене, Бялградзе. І перад якой бы аўдыторыяй ні выступалі брэстчане — перад рабочымі лозніцкага камбіната «Віскоза» ці бялградскімі студэнтамі — усюды ім спадарожнічаў поспех. Дамоў, у Брэст, яны прывезлі магнітафонную плёнку з запісам аднаго з канцэртаў. Цяжка сказаць, што больш заняло на стужцы месца — музыка і песні або незмаўкаючыя воплескі.

Часам глядачы не маглі стрымаць эмоцый і падхоплівалі знаёмую мелодыю «Калінкі». Здавалася, яшчэ трохкі, і зала пачне не толькі спяваць разам з артыстамі, але і танцаваць.

— Вы б маглі гастралюваць у нас год, і ўсё роўна вашы канцэрты ішлі б пры поўных залах, — гаварылі гаспадары самадзейным артыстам з Брэста.

Паездка ансамбля ў Югаславію паклала пачатак творчым сувязям паміж беларускімі і югаслаўскімі самадзейнымі артыстамі. Гэтым летам брэстчане прымалі ў сябе самадзейны калектыв з Лозніцы. А нядаўна югаслаўскія сябры прыслалі ў горад над Бугам зборнік народных песень сваёй краіны. Цяпер брэстчане рыхтуюць для адпраўкі ў Югаславію беларускія народныя песні.

Т. РЭУТОВІЧ.

У АГУЛЬНАЙ ПЛЫНІ

сівам прадаў яго цару. Усе, да каго пераходзіла гора, стараліся перадаць яго іншаму, і толькі проты салдат пашкадаваў людзей і пакінуў сабе сваё гора. Зразумела, як і належыць у казцы, усё канчаецца шчасліва: дабро ўзнагароджана, зло пакарана.

У фільме нямала адступленняў ад Маршака, уведзены новыя героі, шмат музыкі, песень, якія напісаў кампазітар Алег Янчанка. Выконвае песні папулярны ансамбль «Песняры». Карціну здымаў малады ўкраінскі аператар Віктар Палітаў і Сяргей Стасенка, мастак — Уладзімір Дзяменцеў.

Хутка выйдзе на экраны яшчэ адзін беларускі фільм «Вялікі трамплін» (рэжысёр Л. Мартынюк). Закончыў работу над карцінай «Аршанскі вузел» рэжысёр В. Нікіфараў. Ужо гатовы тры серыі шасцісерыйнага фільма «Корцік», над якім працуе рэжысёр М. Калінін. Але я не памылюся, калі скажу, што галоўнай карцінай, якая зараз рыхтуецца на нашай студыі, з'яўляецца дзвюхсерыйны мастацка-дакументальны тэлефільм «Польмя» (рэжысёр В. Чацверыкоў). Гэты фільм, на які скіраваны намаганні ўсёй студыі, мяркуецца выпусціць да паўвекавага юбілею беларускага кіно.

Сярод сёлетніх падзей, важных для далейшага развіцця нашага кінамастацтва, хочацца назваць першы студыйны кінафестываль, праведзены ў красавіку. У яго праграму была ўключана ўся кінапрадукцыя мінулага года. Звычайна здымачная група, занятая сваімі клопатамі, не заўсёды мае дастаткова поўнае ўяўленне аб рабоце таварышаў па студыі. А на фестывалі беларускія кінамастаграфы атрымалі магчымасць абмяняцца вопытам са сваімі калегамі, уздзіць лепшае, высветліць прычыны творчых няўдач. Цяпер такія конкурсы-агляды будуць праводзіцца штогод.

Такім чынам, 1973 год быў цікавым і плённым для нашай студыі. Мне асабіста ён прынёс і творчыя здзяйсненні, і вялікую бацькоўскую радасць — сёлета ў мяне нарадзілася дачка Аксана.

Віктар ТУРАЎ, кінарэжысёр.

Выступленне танцавальнага калектыву Салігорскага палаца культуры шахцэраў.

З НОВЫМ ГОДАМ!
С НОВЫМ ГОДОМ!
HAPPY NEW YEAR
BONNE ANNÉE
GLÜCKLICHES NEUJAHR
FELIZ AÑO NUEVO

Падлічыць, колькі ў Беларусі да навагодняга ўпрыгожвання не бяруся. Тысяча дрэдаў прадаецца гараджанам у апошнія дні снежня. А вясковым дзецам прыносяць яліну проста з лесу. Да школ ці на гарадскія плошчы зялёная гасця пад'язджае на машыне — высокая, з калматымі галінкамі, нават з шышкамі. Аматыры традыцыйна суць з ёлачнага базара ў квартэру часцінку сапраўднага лесу, каб можна было адчуць у пакоі смалісты пах, а на падлозе знайсці сухія іголачкі. Рацыяна-

дзінамі жывых герояў казак, кніжак, мультфільмаў. Яны спачуваюць маленькай елачцы, спяваюць разам з Кракадзілам Генам яго любімую песню, абраюцца ўчынкамі Шапакляк, сваімі парадамі дапамагаюць у час пошукаў зорачкі. Традыцыйны навагодні сюжэт успрымаецца юнымі глядачамі як сапраўдныя прыгоды, дзе кемліваць і знаходліваць кожнага спрыяла перамозе Добра над Злом.

Заканчваецца спектакль. Узбуджаныя, поўныя ўражанняў хлопчыкі і дзяўчынкі запаяваюць аўтобусы, і машыны з па-

— Наш спектакль жыве ўсяго два тыдні, а рыхтуецца больш як паўгода, — гаворыць Рыгор Майзель, сцэнарыст і пастаноўшчык сёлетага прадстаўлення. — Відовішча павінна быць маляўнічым, дынамічным, сугучным настрою дзіцячай аўдыторыі. Ля ёлкі дзейнічаюць і традыцыйныя персанажы — Дзед Мароз і Снягурочка, Арлекін і нядаўна народжаныя на тэлебачанні Кракадзіл Гена, Старая Шапакляк. У спектакль арганічна ўплецены кінакадры, песні, танцы, арыгінальныя нумары артыстаў адзінага ў рэспубліцы Наваполацкага самадзейнага

ТАДЫ ПРЫДЗЕ ПОСПЕХ

вядома міжнароднай спартыўнай грамадскасці.

Спорту ў нашай рэспубліцы ўдзяляецца многа ўвагі. Асабліва шмат зроблена і робіцца для развіцця фехтавання. Пры спартыўных таварыствах працуюць дзіцячыя і юнацкія спартыўныя школы. Ёсць таксама школа вышэйшага спартыўнага майстэрства. У беларускай сталіцы зараз створан добра аснашчаны цэнтр фехтавання.

Сёлета, як і ў папярэднія гады, мне давялося шмат ездзіць: спаборніцтвы, чэмпіянаты, таварыскія сустрэчы ў розных гарадах нашай краіны і за рубяжом. Толькі што вярнуўся з Італіі і адразу ж еду ў Тбілісі — там мацнейшыя фехтавальшчыкі краіны будуць змагацца за Кубак СССР.

Кожная такая паездка — гэта сустрэча з чымсьці новым, часта невядомым, сустрэчы з цікавымі людзьмі.

Але са шматлікіх сёлетага паездкаў мне больш за іншыя запаміналася паездка ў Цюменскую вобласць, дзе дэлегацыя нашай рэспублікі прысутнічала на злёце маладых нафталікаў Сібіры. Мы сустрэліся з сімпатычнымі юнакамі і дзяўчатамі з розных куткоў Саюза, у тым ліку з Беларусі, якія ствараюць адну з буйнейшых энергетычных баз краіны. Мне прыемна было гутарыць з імі аб сваім любімым фехтаванні на шаблях.

Дарэчы, па выніках выступленняў у гэтым годзе Міжнародная Федэрацыя фехтавання (ФІЕ) прызнала мяне лепшым шаблістам свету. Вядома, прыемна падзея ў маім жыцці. І ўсё ж я лічу, што гэта прызнанне не толькі майго майстэрства, але і ўсёй беларускай школы фехтавання, якая сёння добра

Так што ўмовы для гэтага віду спорту ў Беларусі створаны добрыя. Ёсць і здатная моладзь, якую трэба вучыць, рыхтаваць да таго, каб у будучым нашы спартсмены маглі паказаць яшчэ лепшыя вынікі. А для гэтага патрэбны веды. Таму многія вядучыя спартсмены займаюцца ў Беларусі дзяржаўным інстытуце фізічнай культуры. Сёлета і я скончыў гэты інстытут. Цяпер паступіў у аспірантуру, працую над дысертацыяй на тэму: «Вывучэнне пачуцця дыстанцыі ў спартсменаў высокай кваліфікацыі». Мяркую, што гэта праца будзе карыснай для многіх фехтавальшчыкаў.

Гэта перспектывы. Ну, і, вядома, выступленні. Цяпер я рыхтуюся да чэмпіянату свету, які адбудзецца ў наступным годзе ў Грэноблі. Каб дабіцца там поспеху, неабходна працаваць, працаваць і яшчэ раз працаваць. І, галоўнае, не супакойвацца на дасягнутым, не расслабляцца. Бо ў нашай справе неабходна заўсёды адчуваць сябе як лётчык у палёце — быць, як кажуць, у форме. Толькі тады прыдзе поспех.

Віктар СІДЗЯК,
шасціразовы чэмпіён свету, двухразовы алімпійскі чэмпіён па фехтаванні на шаблях.

Ад рэдакцыі. Пакуль рыхтаваўся гэты нумар, з Тбілісі прыйшло павадамленне, што В. Сідзяк стаў уладальнікам Кубка краіны.

АБ ДРУЖБЕ, КАХАННІ І ВЕРНАСЦІ

У Мурманск выехала здымачная група студыі «Беларусьфільм» для работы над новай шырокаэкраннай кінакарцінай «Таму што кахаю...» Па сцэнарыю Аркадзя Пінчука і Вадзіма Труніна фільм ставіць лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі Ігар Дабралюбаў — рэжысёр-пастаноўшчык карцін «Іван Макаравіч», «Іду шукаць», «Вуліца без канца» і іншых.

Новая служба расказвае аб суровай службе на поўначы маладых лётчыкаў-знішчальнікаў, пераёмнасці пакаленняў, моцнай мужчынскай дружбе, каханні і вернасці, аб высокай адказнасці кожнага з нас перад людзьмі, перад справай, якой служыш. Здымае фільм адзін з вядучых беларускіх кінаператараў Рыгор Масальскі.

МУЗЕЙ У «КУСКОВА»

У маляўнічым кутку Падмаскоўя — сядзібе XVIII стагоддзя «Кускова» размясціўся музей керамікі СССР. Нядаўна тут праводзілася выстаўка «Савецкая мастацкая кераміка і шкло». Экспазіцыю склалі творы, датаваныя першымі гадамі Савецкай улады, і работы апошніх гадоў.

Беларускіх мастакоў прадстаўлялі на гэтай выстаўцы маладыя майстры. Наведвальнікі адзначылі арыгінальнасць форм, тонкасць, вынаходлівасць колернага малюнка сервізаў «Зарава» Леаніда Багданава, «Юбілейны» і «Павуцінка» Валерыя Леантовіча і іншых вырабаў. Гэты посуд вырабляецца на Мінскім фарфаравым заводзе.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1554.

ЛЯ ГАЛОЎНАЙ ЁЛКІ

лісты купляюць ёлку ў магазіне — сінтэтычную, разам з цацкамі і гірляндамі. Ведаць, колькі святочных прыгажунь ззяе ў навагоднюю ноч, можа толькі Дзед Мароз. Рукамі маці і бабуль ён пакіне пад кожнай падарунак.

Цуды на Новы год любяць і дарослыя, і дзеці. Самыя неверагодныя прыгоды і пераўтварэнні ўспрымаюцца як належнае. Ажываюць героі казак і любімых кніг, яны прыходзяць на карнавалы, танцуюць на балых-маскарадах, даюць прадстаўленні.

Самы вялікі навагодні спектакль адбываецца ў Палацы спорту ў Мінску. Штогод у прыгодах ля галоўнай ёлкі рэспублікі ўдзельнічаюць звыш 135 тысяч дзяцей.

...Вясёлы, мітуслівы карнавал, Музыка, зменлівае каляровае асвятленне. На ўпрыгожанай снегаачышчальнай машыне на лёд выязджае Дзед Мароз са снегавікамі. З'яўляецца Кракадзіл Гена, любімы герой з дзіцячых мультфільмаў. Ён усюды шукае сяброў. Сустрэшы ў палацы іх вялікае мноства, застаецца весяліцца разам з усімі. Але ж у зале яшчэ няма ёлкі. За ёю адпраўляюцца ў чароўны лес. Старая Шапакляк намагаецца перашкодзіць святу. Яна крадзе зорачку, з дапамогай якой звычайную ёлку можна ператварыць у святочную прыгажуню. Пачынаецца пагоня. Старую Шапакляк хочучы выгнаць з Палаца спорту. Але яна дае абяцанне ніколі больш не хуліганіць. Ззяе агнямі зялёная лясная гасця. На карнавал урачыста прыбывае Новы год.

Паўтары гадзіны дзеці ў зале напружана сочаць за паво-

пераджальным знакам «Асцярожна, дзеці!» раз'язджаюцца па школах і дзіцячых садах. А праз некаторы час у прасторным фае зноў віруе дзіцячы натоўп. У школьнікаў зімовыя канікулы, навагодняе прадстаўленне даецца тройчы ў дзень, і паглядзець яго прыязджаюць з многіх гарадоў і вёсак.

дзіцячага цырка. Падзеі разгортваюцца на сцэне, на лёдзе, героі з'яўляюцца нават у глядзельнай зале, а гэта дае дзецям ілюзію актыўнага ўдзелу ў падзеях.

— Я лічу, што на Новы год дзіця павінна мець дзве ёлкі, — уступае ў размову заслужаная артыстка БССР Рыма Маленчанка. — Адна нахшталь той, што наладжваецца ў Палацы спорту, з «сапраўднымі» героямі і новымі прыгодамі. Дзіця тут хоць і актыўны, але ўсё ж глядац. А вось дома, у дзіцячым садзе ці школе хлопчыкі і дзяўчынкі могуць самі дзейнічаць, увасабляць сваю фантазію і ўбачанае на «вялікіх ёлках». Навагодні спектакль дзеці разносяць «па кавалачках», нейкую сцэну, песню, нават рэпліку паўтараць разам з сябрамі.

Рыма Маленчанка, актрыса Тэатра юнага глядача, не ўпершыню выступае ля галоўнай ёлкі рэспублікі. Сёлета яе партнёры — заслужаныя артысты БССР А. Цімафеева, І. Ражба, Ю. Ступакоў, В. Лебедзеў і іншыя.

На два тыдні зімовых канікул Мінск аддаецца дзецям. Ранішня спектаклі ва ўсіх тэатрах — для іх, кінатэатры падбіраюць спецыяльны рэпертуар, у клубах і палацах для дзяцей — канцэрты самадзейнасці, у цырку — спагадлівы доктар Айбаліт «лечыць» розных звероў. Ёлкі, разнастайныя прадстаўленні, святочныя падарункі... І самы жаданы — білецкі з зялёнымі сілуэтамі лясной прыгажуні — запрашэнне ў Палац спорту на галоўную ёлку рэспублікі.

В. СЕРГІЕЎСКАЯ.

ГУМАР

— Ты куды!
— Зямля не прымае.

Без слоў.